

Andrej Ivanuša
ČEBELJA DEŽELA

OKTOBER 2013

ČEBELA ŽUŽULA

Vse skupaj se je pričelo tisti dan, ko sta Zala in Gal stikala po vrtni lopi Zalinega strica Andreja Bučaja, profesorja na biološki fakulteti in ljubiteljskega čebelarja. Še natančneje -- tisti trenutek, ko je Gal odprl majhen steklen lonček v katerem je bila svetlo rumena snov, ki je omamno dišala.

»Povohaj, kako lepo diši!« je rekel Gal in pomolil lonček Zali pod nos.

»Misliš, da je to za jest?« je vprašala Zala, ki ji je že krulilo v želodcu.

Gal je skomignil z rameni:

»Ne vem. A če tako lepo diši, bo že.« Pomočil je prst v lonček. Lepljiva snov se je prijela konice kazalca. Še enkrat jo je povohal na prstu in nato hitro obliznil.

»Mmm! To je zelo dobro,« je rekel nato. Zala ga je zgrabila za zapestje in še sama obliznila njegov kazalec.

»Res je dobro,« je zadovoljno pokimala. Zgrabila je lonček in krepko zajela rumeno snov s prstom. Vtaknila je celega v usta in ga polizala do konca.

»Ne vem, ...« je počasi rekel Gal, »Mogoče pa ne bi ... Saj veš, da profesor takoj ugotovi, če sva kaj premaknila.«

Zala je zamomljala s polnimi usti:

»Če sem pa lačna in to je tako dobro! Stric pa tudi ne bo nič rekel.« Gal je gledal, kako Zala liže že tretji prst. Ker še ni postala modra ali se zvijala v bolečinah, je še sam pomočil prst in ga polizal.

Nato sta izmenično namakala svoja kazalca in lizala opojno snov.

»U, čebela!« je rekla Zala. Okrog njene glave je pričela krožiti čebeličica, ki jo je tudi privabil sladek vonj. Gal je zamahnil z roko, da jo odžene.

Čebela se je samo dvignila malo višje in krožila okrog njunih glav.

Nista se pustila motiti in sta lonček polizala do konca.

»Hm, čudno!« je nato rekla Zala. »Tako se mi vrti v glavi!«

»Meni tudi!« je rekel Gal. »Mogoče, pa ne bi smela polizati ...«

»Hrbet me strašno srbi!« je rekla Zala.

»Mene tudi!« je hotel reči Gal, a je samo brez besed presenečeno zrl tja, kjer je bila samo še trenutek prej Zala.

»Skrčila si se!« ji je rekel. Iz hrbta mu je nekaj pričelo rasti in je miza postajala vse večja. Stol je pričel rasti in se napihovati. Stene so se pričele vedno bolj oddaljevati. Čebelje brenčanje je postajalo vse glasnejše. Hlače so mu postale prevelike. Poskušal si jih je pridržati. A nenadoma je vse postalo temno. Majica mu je padla na glavo in ga prekrila. Tkani-na ga je pričela dušiti in vse bolj se je upogibal pod težo svojih oblačil.

»Smešno!« si je rekel. »Zala, kje si?« jo je glasno poklical.

Zmigal je z rameni, saj ga je hrbet neznosno srbel. Nekaj je zabrenčalo za njegovim hrbtom. Nekako se je skobacal na svetlo in preseneče-no ugotovil, da mu s hrbta rastejo bleščeča krila.

»Sanjam!« je rekel. A preden je mogel doumeti, kaj se dogaja, je izpod gromozanskega kupa blaga, ki je bil pred njim, skozi gubo prilez-la Zala.

Bila je gola in na hrbtu je imela prav takšna krila kot jih je imel sam.

»Gal!« je zavrisnila. »Krila ti rastejo iz hrbta!«

»Tebi tudi!« je tiho rekel in se zavedel, da je tudi sam brez obleke. Počasi je začel razumevati, da je tisti kup blaga pravzaprav njuna obleka. Torej sta se nekako zmanjšala, zelo sta se zmanjšala.

A še preden sta uspela karkoli razumeti, je od zgoraj priletela čebe-la in sedla poleg njiju.

»Sta vidva kakšni tuji čebeli!« je vprašala. Gal in Zala sta preseneče-no razprla oči. Z odprtimi usti sta strmela v čebelo, saj je bila velikan-ska. Velika je bila kot onadva.

»Kako ... ti?« je rekel Gal.

»Strah me je,« je izdabila Zala.

»Oh, ni vljudno od mene,« je rekla čebela, »Mislim, da bi se vama morala predstaviti. Moje ime je Žužula.«

»Žu ...« je rekla Zala.

»Žula ...« je rekel Gal.

»Morata biti res kakšni tuji čebeli,« je pokimala Žužula. »Morda govorita kakšen drug jezik.«

»Midva, midva, ...« je začel Gal in samo odpiral usta.

Počasi je stopil k Zali in jo objel. Drhtela je od strahu.

»Zala, ne boj se!« je rekel. »Mislim, da ni čebela zrastle do velikosti človeka, temveč sva se midva zmanjšala na velikost čebele.«

»Oh, saj govorita po čebelje,« je rekla Žužula.

»Misliš?« je drhte zašepetala Zala. »Ali je to zaradi tistega ... v lončku?«

»Ali to ali pa sanjava!« je rekel Gal.

»Predlagam, da vaju povabim v Čebeljo deželo in vaju predstavim naši čebelji matici, veliki materi in kraljici panja Bzzz Štirinajsti,« je rekla čebela Žužula in poletela.

»Hej, čakaj!« je rekel Gal. »Midva ne letiva!«

»Sta pa res čudni čebeli!« je rekla Žužula. »Kaj so vama krila zakrnela?«

»Zakrnela? Krila?« je zinil Gal. Znova se je zavedel, da ima krila.

»Kako letiš?« je vprašala Zala kakor, da se je zbudila iz sna.

»Kako?« se je posmehnila Žužula. »Razpreš krila in poletiš!«

»Razpreš krila ...« je rekla Zala. Njena krila so zabrenčala in dvignila se je, »... in poletiš!« je zaklicala že v zraku.

»Zala, počakaj!« je zaklical Gal. Nato je še sam pretegnil ramena in pomislil, da bi želel leteti. Za njegovim hrptom so zabrnela krila in dvignil se je. Bilo je, kakor da leti naokrog prav vsak dan. Nato je zamahnil še močnejše, da ju je dohitel.

ČEBELJI PLES IN STRAŽARKE

Ker še nista bila večča uporabe svojih novih kril, sta se morala dobro potruditi, da sta dohajala Žužulo. A kar kmalu sta se znašla sredi čebel, ki so letele v isto smer. Vodil jih je močan vonj. Vabil je tudi našo trojico, da so bili skoraj omotični. Žužula je zaklicala:

»Pripravita se za pristanek. Naše kraljica živi v čebelnjaku, v tretjem panju na levi, v tistem, ki je modro pobarvan ... Ali vidita?«

»Vidiva!« je zaklical Gal. Nekako je uspel Zalo v letu prijeti za roko in skupaj sta pristala na polici pred vhodov v modri panj. Ker sta malo prepozno zložila krila, sta se nerodno prekopicnila in obležala.

»Zala, si v redu?« je zaskrbelo Gala.

»Sem, samo sem si malo potolkla koleno!« je zastokala Zala.

»Jaz pa sem se udaril v ramo,« je rekel Gal.

Potem sta se razgledala naokoli. Polica je vrvela od čebel, ki so pristajale na polici, nato pa zlezle skozi odprtino v modri steni panja. Druge so lezle ven, pretegnile krila in poletele. Tiste, ki so prihajale notri so bile težko otovorjene z dišečim prahom, ki so ga nosile v koških na nogah. Pravzaprav so bile vse prekrite z dišečim cvetnim prahom.

»Pridita!« je rekla Žužula. »Želina pleše!«

Zala je pogledala Gala in zmignila z rameni. Čisto nič je ni veselilo, da bi gledala, kako čebele plešejo. Gala je zanimalo:

»Zakaj pleše?« Žužula se je obrnila in ju presenečeno pogledala.

»Oh, vedno pozabim, da sta vidva tuji čebeli iz drugih krajev. Kako pa pri vas veste, kje je dovolj cvetnega prahu?«

»Kako vemo, kje je dovolj cvetnega prahu?« je rekel Gal. »V vsaki cvetlici je cvetni prah.«

»Ja, ampak, kje je dovolj cvetlic, da se spleča leteti tja. Pa vedeti je tudi potrebno, koliko nas mora poleteti. Če je malo cvetlic, nas gre samo nekaj. Če pa je veliko, pa lahko poleti tja ves panj.«

»Saj ni potrebno plesati, samo pogledaš in že veš, kje so ...« Gal je umolknil. Saj čebele niso mogle s pogledom naenkrat zaobjeti ves trav-

ni. Pozabil je, da je majhen in da je cvetlica nekajkrat večja od čebele.

Zala je rekla:

»Oh! Zdaj se spomnim, da je moj stric Andrej nekaj govoril o tem. Čebele plešejo, da sporočijo, kje je dovolj paše.«

»Pojdiva pogledat ta čebelji ples!« je rekel Gal. »Zanima me, kako vedo, kam morajo odleteti.«

Nekako so se uspeli preriniti čisto blizu, saj so čebele vznemirjeno hodile okrog plešočice Želine. Ta je divje migala z zadkom levo desno in hodila naokrog v obliki osmice. Tu in tam je potresla še krila. Čebele so se je dotikale in z rilčkom poskušale kvaliteto cvetnega prahu in medicine.

»Hu, huh! Kako je dobro!« je strokovno ugotovila Žužula. »Tako divje trese z zadkom, da vemo, da ga je zelo veliko. Mislim, da bo polovica panja odletela v smeri sonca.«

»Kako veš, v katero smer morate?« je zanimalo Gala.

»Smer določa s smerjo osmice. Kaj ne vidiš, da jo pleše proti soncu!« je jezno rekla Žužula.

»Oh, saj vidim, samo mi je sonce malo zakrilo pogled,« je našel izgovor Gal, da bi Žužule ne prizadel preveč.

»Škoda, da ne morem z njimi,« je zasanjano rekla Žužula. »Medicina je res kvalitetna. Prav takšno potrebujemo za hranjenje princese.«

»Princese?« je zanimalo Zala.

»Oh, saj ...« je začela Žužula in premolknila. »Bom ti potem pojasnila. Zdaj se me samo čim bolj tesno držita, da pridemo mimo stražark. Če se mi izgubita, vaju lahko napadejo, zabodejo s strupenim žalcem in vržejo čez polico panja. So najboljše stražarke in skrbno pazijo, da ne pride kakšen sršen v gnezdo ali še kakšna večja nadloga.«

Obrnila se je, da bi se zrinila skozi odprtino v panj. A si je premislila in se je obrnila.

»Mogoče bi bilo bolje, če vajo malo prekrijem z mojim vonjem.« Iz žlez ob zadku je iztislila dve kapljici dišeče tekočine in otroka sta se z njo namazala po telesu.

»Zdaj mnogo bolje dišita,« je pokimala Žužula. »Zdaj bodo stražarke že vedele, da spadata v naš panj. Pridita!«

Zrnili so se skozi odprtino in zajel jih je mrak. A še preden so se jima oči navadile nanj, ju je zaustavil oster glas.

»Stojte!« Stražarke so jih obstopile. Dotikale so se jih in jih ovohavale.

»Stražarji so čebele!« je presenečeno rekel Gal. Zala se je zahihitala:

»Ne stražarji! Stražarke!«

»Žužula, koga imaš s seboj? Dišita kot me, samo sta tako čudni ...« je rekla ena izmed njih.

»Veš, Žveglica, to sta dve čebeli iz tujine, ki sta prišli na obisk k naši čebelji matici, veliki materi in kraljici panja Bzzz Štirinajsti. Zelo ju zanima, kako je pri nas. Pri njih je vse drugače. Pa bi jim razkazala ves panj.« je pojasnila Žužula.

»Prav!« je pokimala Žveglica. »Samo dobro pazi nanju. Naši čebelji matici, veliki materi in kraljici panja Bzzz Štirinajsti se ne sme nič zgoditi. Saj veš, da bi panj propadel, če bi se ji kaj pripetilo.«

»Panj bi umrl?« je s strahom v glasu vprašala Zala.

»Absolutno!« je ostro pribila Žveglica.

»Oh, lahko si brez skrbi!« je rekla Žužula. »Skrbela bom, da se ji sploh ne približata. Zala, ti pa si lahko brez skrbi. Panj še dolgo ne bo umrl.«

ČEBELJI PANJ

Počasi so se prebijali v notranjost panja. Na vhodu je bila velika gneča, saj so v panj prihajale in iz panja odhajale številne čebele. Stražarke so pri vhodu s tipalkami pretipali in ovohali vsako čebelo, ki je priletela v panj. Izhod iz panja je bil prost.

»Kaj pa delajo te čebele?« je zanimalo Zalo.

»Prepilih!« je kratko odgovorila Žužula. Res, čebele so stale ena za drugo in se čvrsto držale za tla v panju. S krili so sunkovito mahale. Ker jih je bilo veliko, so ustvarile kar močan veter, ki je hladil notranjost panja.

»Čebelji ventilatorji,« je veselo zaklical Gal. Nekaj čebel se je utrudilo. Umaknile so se v stran in na njihovo mesto so takoj stopile druge, ki so nemudoma pričele mahati s krili.

»Seveda!« je pokimala Žužula. »Brez njih bi se temperatura v panju tako dvignila, da bi vse pomrle od vročine, sploh zdaj sredi poletja. Vsaka čebela mora enkrat v svojem življenju delati prepilih. Tudi sama se nekoč to delala.«

»Zdaj nosiš cvetni prah,« je rekla Zala.

»Ja, zdaj nosim cvetni prah in medicino, tudi nektar ji pravimo. Ko sem se izlegla, sem bila najprej čistilka v panju, potem sem stregla naši čebelji matici, veliki materi in kraljici panja Bzzz Štirinajsti. Bila sem njena spletična.«

»To bi bila jaz tudi,« je rekla Zala.

»Žal gostom to ni mogoče,« je odkimala Žužula. »No, naj nadaljujem ... Potem sem delala prepilih, zatem sem stražarila. Nazadnje sem bila delavka v satju in zdaj nosim nektar in cvetni prah.«

»Delavka v satju, kaj je to?« je zanimalo Gala. Žužula je zavzdihnila. Zdaj ji je že bilo malo žal, da se je zapletla z nevednima, tujima čebelama. »Oh, vama pokažem!«

Vzpeli so se v satje.

»Kako lepo diši po medu!« je vzkliknila Zala.

»Po medicini,« jo je popravila Žužula.

Čebele so hitele čez satje. V velik lesen okvir so čebele naredile satje iz voska. S svojimi telesi so oblikovale pravilne šesterokotne celice in globoke za dolžino čebele. K satju so prihajale nosilke medicine in delavkam v satju pustile, da so jih očistile cvetnega prahu. V nekatere celice so odlagale cvetni prah, ki so ga otresle z dlačic. S koškov na nogah pa so predajale cvetni prah še v druge celice.

Nato so iz medenega želodčka iztisnile nekaj kapljic medicine in jo predale mladim delavkam v satju. Zali in Galu se je zdelo kakor, da jim iz ust vre rumena tekočina, ki jo znova srkajo mlade čebele.

»Kaj jih hranijo?« je vprašala Zala.

»Ne, samo medicino predajajo,« je pojasnila Žužula. »Sedaj jo mlade čebele sprejemajo. Kasneje, ko bo kakšna medena celica pripravljena, ga bodo spet iztisnile iz svojega medenega želodčka in jo malo posušile na koncu svojega rilčka. To je potrebno večkrat ponoviti, da se nektar pomeša z našo slino. Ko medicina dozori v med, ga zaprejo z voskom.«

»Res zanimivo,« je rekel Gal na koncu razlage.

Ko so prinašalke medu končale s predajo cvetnega prahu in medicine, so poletele po nov tovor.

Zala in Gal sta z zanimanjem opazovala mlade čebele, ki so prežvekovale nektar in ga nalagale na rob celice, da je gosta tekočina počasi spolzela na dno. Nekatere celice so bile polne do polovice.

»Kaj se zgodi z medicino v celici?« je zanimalo Zalo.

»Kot sem že rekla, počasi se spremeni v med,« je odgovorila Žužula.

»Zakaj pa potrebujete med?« je vprašal Gal. A še preden je Žužula odgovorila, je Zala rekla:

»Kaj sprašuješ neumnosti! To je čebelja hrana za zimo.«

»Točno!« je pokimala Žužula. Bila je zadovoljna, da tuji čebeli vsaj nekaj vesta o čebelah.

Počasi so se vzpenjali čez satje.

Na vrhu so čebele izdelovale vosek za nove celice. Gal in Zala sta jih opazovala, kako iz žlez na notranji strani zadka izločajo majhne kapljice voska. Te so se takoj spreminjale v majhne luske. Čebele so jih s pomočjo dlačic na nogah prenesle do rilčka. Tam so dodale slino, da se

je vosek zmeščal in so ga lahko oblikovale po želji. Izdelovale so tanke stene in se tlačile v celice, dokler niso dobile šesterokotne oblike.

»Tukaj se gradi novo skladišče,« je strokovno ugotovil Gal.

»Tako je,« je pokimala Žužula.

»Tam pa nekaj popravljajo,« je rekla Zala in pokazala na lesen rob okvirja v katerem so sicer čebele izdelovale satovje. Čebele delavke so prinašale smolo. Izločale so čebeljo slino iz svojih žlez in jo mešale s prineseno smolo. Nato so snov tlačile v razpoko in gladile steno.

»Tale smola ...« je začel Gal.

»To ni smola, to je propolis,« je rekla Žužula.

»Stric Andrej ima propolis za zdravilo. Za celjenje ran,« je rekla Zala.

»To ne vem, kako je v vaši čebelji deželi. Mi propolis uporabljamo za zapiranje razpok in odprtín. Z njim premažemo tudi vse zunanje stene panja,« je pojasnila Žužula. »Smolo pa nabiramo na popkih topola, breze in še na drugih rastlinah.«

»Samo malo, prosim!« so zaslišali glas za seboj. Obrnili so se. Za nji-mi je stala mlada čebela, ki je porivala star vosek proti robu satovja.

»Oh, zdravo Zvizzi!« je pozdravila Žužula mlado čebelo. »Kako ti gre delo od rok?«

»Gre, gre. Vidiš tale star vosek bom porinila na tla. Potem me še čaka nekaj neuporabljenega propolisa, pa tudi cvetni prah je tam v kotu, ki ga moram odstraniti,« je odgovorila mlada čebela.

»Tole pa sta čebeli iz tuje dežele na obisku v našem panju. Tole je Zala in tole Gal,« ju je predstavila Žužula.

Zvizzi jima je pokimala z glavo.

»Dobrodošla! Lepo, lepo, da sta prišla. Saj bi poklepetala z vama, ampak imam res veliko dela.«

»Saj ti lahko pomagava!« se je ponudila Zala in z glavo pomignila Galu.

»To bi bilo res prijazno od vaju. Komaj sem se predvčerajšnjim izlegla, pa še nisem najbolj večča dela,« je rekla Zvizzi.

Skupaj so porinili odpadli vosek do roba in nato na tla panja globoko spodaj. Žužula jih je samo opazovala.

»Hm, hm. Čudne so te tuje navade.« Nobeni čebeli v panju ni niti na kraj pameti padlo, da bi pomagala mladi čebeli. Delo je vedno strogo ločeno in ve se, kaj mora čebela narediti v določeni življenjski dobi. Žužula je bila na zadnji stopnji, saj je bila nabiralka in prinašalka medicine

»No, ja. Vsaj trota nista. Ti itak nikoli nič ne delajo!« si je mislila Žužula.

MATICA BZZZ ŠTIRINAJSTA

Ko sta Zala in Gal končala, so se odpravili dalje. Preleteli so na novo satje. To je bilo že vse zapolnjeno z voščeniimi celicami. Nekatere so bile videti večje in drugačne. Sredi satja je bila večja čebela in okrog nje je brzelo veliko čebel na vse strani.

»Bodita prosim spoštljiva do naše čebelje matice, velike matere in kraljice panja Bzzz Štirinajste. Me smo vse njeni otroci in jo vedno brez-pogojno ubogamo,« je rekla Žužula.

»Torej je Bzzz rodila vse čebele v panju?« je vprašala Zala.

»Ne reče se rodila, temveč zalegla,« je pojasnila Žužula. »Sicer pa imaš prav. Čisto vse čebele smo njene potomke.«

»Kaj pa sinov ni imela nič?« je vprašal Gal. Žužula je spet strpno pojasnila:

»Ne reče se sinovi, temveč troti. Tudi te je zalegla. Tam v kotu jih vidiš, kako jih kraljičine spletične hranijo. Čakajo, da se izleže nova princesa, bodoča matica novega panja. To bo kaj kmalu. Potem pojdejo na svatbeni ples z njo.«

»Hej, to je super!« je veselo rekla Zala. »Kakšen pa je vaš svatbeni ples?«

»Ne vem,« je skomignila s tipalkami Žužula. »Nikoli nisem smela na nobenega. Nanj razen nove matice in trotov ne gre nihče drug.«

»Oh, škoda,« je žalostno rekla Zala. »Tako rada bi šla zraven.«

»Kaj pa delajo troti?« je zanimalo Gala.

»Nič! Samo jih dobro hranimo, da bodo mogli leteli z mlado matico,« je pojasnila Žužula. »Tam na svatbenem plesu v zraku, med letom, jo oprašijo. Tako lahko potem v novem panju zalega jajčeca, ki so oplojena. Če bi ne bila oplojena, bi se ne izlegle nove čebele in tako bi bilo izgubljeno še eno čebelje kraljestvo – panj.«

»Ko pridejo nazaj, kaj se zgodi s troti?« je vprašal Gal.

»Nekateri sicer omagajo prej, preden pridejo nazaj. Preostali se vrnejo in čakajo, da oprašijo naslednjo princeso. Pred zimo pa se jih

znebimo. Pomečemo jih iz panja. Čebele smo pridne in delavne, troti pa so samo za to tukaj, da oprashi mlado matico na svatbenem plesu. Potem ni več koristi od njih. Naš panj težko preživi zimo in vsaka odvečna usta so velika težava za nas,« se je na dolgo razgovorila Žužula.

Gal je pogoltnil slino in si mislil:

»Huh, kako je drugače pri ljudeh. Še dobro, da Žužula ne ve, da sem človeški trot.« Na glas pa je rekel:

»Potem ste čebele samice in troti samci?« Žužula ga je malo čudno pogledala in rekla:

»To je pri drugih žuželkah. Pri čebelah, a tudi pri mravljah, je to malo drugače. Samo naša čebelja matica, velika mati in kraljica panja Bzzz Štirinajsta je samica, troti so leni samci, me delavke, stražarke in druge pa nimamo spola. Vse trdo delamo, da panj preživi. Vsaka od nas ima točno določeno delo, ki ga opravlja v točno določenem delu življenja.«

»Ves panj nabira medicino zato, da imate hrano za čez zimo, ko ni cvetic?« je presenečeno vprašala Zala.

»Tako je. Tukaj, na primer, pa so celice namenjene za zaleganje. Na tem satu so samo porodne celice. Največ je takšnih iz katerih se izležejo čebele delavke. Nekaj je takšnih malce večjih za trote. Najmanj pa jih je namenjenih za mlade matice,« je pojasnila Žužula.

»Če vaša matica zalega ista jajčeca, kako pa se potem razvijejo troti in mlade matice,« je zanimalo Zala.

»Naša čebelja matica, velika mati in kraljica panja Bzzz Štirinajsta,« je poudarjeno rekla Žužula, »je spoštovanja vredna voditeljica panja. Ona vedno zalega ista jajčeca. Vendar je pomembno kako je pripravljena zarodna celica. V vsako damo nekaj medicine, ki jo zalijemo s sokovi iz naših žlez. Mlade delavke krmilke imajo ob čeljusti žleze, ki izločajo matični mleček. Ta se zelo razlikuje od drugih snovi, ki jih dodajamo v zarodne celice. Iz jajčeca se razvije ličinka, ki se hrani s pripravljeno zarodno hrano. Če je v njej matični mleček, se bo ličinka, potem ko se zabubi, izlegla v mlado matico. Troti pa se izležejo iz neoplojenih jajčec.«

»V panju je torej vedno samo ena matica,« je rekel Gal. »Kam pa gre mlada matica, princesa, ko se izleže?«

»Pravzaprav nikamor!« je rekla Žužula.

»Kako to?« je zanimalo Gala. Žužula je pojasnila:

»Stvari potekajo tako! Najprej princeso nekaj časa dobro hranimo z medom in matičnim mlečkom, da se okrepi in da v njej dozori jajčeca. Nato gre s troti na svatbeni polet. Med tem časom se stara matica izseli iz panja. V velikem roju, ki ga sestavlja večina čebel iz panja gre iskati novo kraljestvo – panj.«

»Oh, to sem pa že videla,« je rekla Zala. »Moj stric Andrej včasih dobi takšen roj in mu da nov panj v čebelnjaku.«

»Potem je tvoj stric Andrej pomembna čebelja matica!« je rekla Žužula.

»Niti ne ...,« je začela Zala, pa jo je Gal dregnil pod rebra in jo preglašil:

»Je, zelo pomembna matica je in ima veliko panjev za mlade čebelje princese. Bi lahko rekli tako?«

»Da, da!« je pokimala Zala, saj ni mogla Žužuli razlagati, da onadva nista čebeli, temveč človeka.

Žužula je skomignila s tipalkami in rekla:

»No, naj vaju predstavim naši čebelji matici, veliki materi in kraljici panja Bzzz Štirinajsti. In ne pozabita jo tako imenovati, ko bosta govorila z njo. Malo počakajta tukaj, da vaju najavim.«

Žužula se je prerinila skozi krog čebeljih spletičen, ki so obkrožale matico. Videla sta, kako je s tipalkami božala matico. Nato pa se je v krogu naredila razpoka in otroka sta lahko stopila naprej do čebelje matice.

Čebelja matica Bzzz Štirinajsta je bila še enkrat večja od čebel, ki so obkrožale. Njen zadek je bil velik in napet. Zala je pomislila, da so tam notri zagotovo jajčeca, ki jih zalega.

»Samo trenutek, pravkar zalegam jajčece,« je rekla matica Bzzz Štirinajsta. Spletične so ji s tipalkami božale zadek. V odprto zarodno celico je iz zadka spustila drobceno jajčece. Nato je stopila nekaj korakov naprej, do naslednje zarodne celice. Namestila se je nad njo in se obrnila k obiskovalcema:

»Takšnih čebel še nisem videla. Vidva sta...?«

Zala je rekla:

»Čebelja matica, velika mati in kraljica panja Bzzz Štirinajsta midva sva, e, ..., človeški čebeli iz daljnih krajev. Sva popotnika skozi čebelja kraljestva. Moje ime je Zala, njegovo pa Gal.«

»Oh, kako zanimivo ...,« je odgovorila Bzzz. »A samo trenutek, zalegam naslednje jajčece.« In ves postopek od prej, se je ponovil. Ko se je premaknila nad naslednjo zarodno celico, je rekla:

»Upam, da vam je zanimivo pri nas. Žužula vama sme pokazati ves panj in odgovoriti na vsa vprašanja.« Svojo naklonjenost jima je nakazala tako, da ju je poškopila z njenim vonjem. Na ta način ju je priznala za člana njenega panja, saj je prav vonj za čebele najbolj pomemben, potem pa sporazumevanje s tipalkami in gibanjem telesa.

Prav takrat so pristopile spletične, ki so na rilčku nosile kapljice medu, vode ter matičnega mlečka. Čebelja matica se je okrepčala. Viške medu in vode so razdelile med druge spletične, ki so ves čas božale kraljico in jo čistile ter stregle. Znova se je namestila nad zarodno celico in pričela zalegati naslednje jajčece. S tem je bilo sprejema pri kraljici panja konec.

Ko so se znašli izven kroga matičinih spletičen, je vprašala Zala:

»Kaj čebelja matica, velika mati in kraljica panja Bzzz Štirinajsta ves čas zalega jajčeca?«

»Seveda, to je njena življenjska zaloga. Brez njenih jajčec ni delavk. Brez delavk ni panja! Mislim, da v enem letu položi več kakor 200.000 jajčec. Vsak dan jih je toliko, da so skupaj težja od teže naše spoštovane kraljice.« je odgovorila Žužula.

»Uh, to je zelo veliko. Ampak toliko pa vas ni v panju!« je zaklical Gal.

»Število se ves čas spreminja. Ob koncu poletja, ko se začnemo pripravljati za jesen in zimo, je v panju nekaj tisoč trotov, 60.000 čebel in čebelja matica, velika mati in kraljica panja Bzzz Štirinajsta,« je rekla Žužula. »No, pozimi nas je manj. Stare delavke umrejo, iz panja izrine mo še vse trote. Vsekakor vse trdo delamo, da panj preživi kruto zimo.«

»Povedala si, da delate različna dela v različnem obdobju svojega življenja,« je rekla Zala in še vedno premišljala o kraljici čebel, ki kar

naprej zalega jajčeca in vse svoje življenje ne dela nič drugega. Zdaj se ji svatbeni let mlade matice ni več zdel tako super.

Žužula je pokimala:

»Naj ponovim! Ko sem se izlegla, sem tri dni delala kot čistilka. Čistila sem svoje in druge celice v katere je potem čebelja matica, velika mati in kraljica panja Bzzz Štirinajsta zalegala jajčeca. Potem sem do enajstega dneva delala kot krmilka in kot spletična pri njej. Krmila sem ličinke z medom in nosila matični mleček matici. Naslednjih šest dni sem bila graditeljica, delavka v satju, in sem izdelovala satje, sprejemala medicino od delavk-nabiralk, pa tudi spodaj pri vhodu sem zračila panj. Potem sem smela biti stražarka. Kar sem delala tri dni. Zadnji teden dni pa sem delavka-nabiralka. Pred tremi dnevi sem delala še kot iskalka paše. Takrat sem plesala tako, kakor sta danes videla Želino. Zdaj sem že stara čebela in še kakšen dan ali dva in bom odstopila prostor novi čebeli,« je potrpežljivo razložila Žužula.

»Potem živite samo en mesec!« je zgroženo dejal Gal.

»Da, naše življenje je poleti dolgo eno luno,« je odgovorila Žužula. »Samo matica lahko preživi tri do pet dolgih zim. Sicer moje sestre živijo spomladi in jeseni dalj časa, tudi do dve luni.«

»Če živite samo mesec ali dva, kako pa potem preživite zimo?« je zanimalo Zalo.

»Ob začetku zime je v panju le okrog 10.000 čebel, ki se zberejo okrog matice. Ko se vreme ohladi, se stisnemo čim bolj skupaj v gručo, da nam je toplo. Gručo zapustimo le, ko smo lačne. Zimske čebele živijo tudi do štiri lune, ker takrat delo ni tako naporno. Spomladi, ko se segreje, pa se prebudijo in nadaljujejo z delom. Na začetku najprej očistijo in pospravijo panj. Ko pa zacvetita teloh in leska, pa gredo nabirat prvo medicino in cvetni prah,« je dejala Žužula.

NAPAD SRŠENA

V tistem trenutku je nastalo vznemirjenje v panju. Čebele so pričele kot nore letati na vse strani. Brenčale so s krili in skozi panj je zavel močan vonj. Tudi Gala in Zala je zajel ta vonj in nenadoma sta se čutila pripravljena na akcijo, čeprav jima ni bilo jasno, kaj bi morala narediti.

»Kaj je!« je rekla vznemirjeno Zala.

»Kaj se dogaja!« je zaklical Gal.

»Ne vem točno,« je odvrnila Žužula vznemirjeno. »Ampak nekaj napada naš panj.«

»Poglejmo!« je vznemirjeno zaklicala Zala in poletela.

»Počakaj me!« je zaklical Gal za njo in se ji pridružil. Potem je priletela še Žužula.

Prev vhodom v panj je bila prava norišnica. Samo nekaj stražark je bilo v panju, ostale so bile vse zunaj. Žužula je s tipalkami vznemirjeno tipala druge čebele. Vonj je bil vse močnejši in zbujal je silen strah. Vendar jih je istočasno spodbujal, da napadejo.

Nenadoma se je Žužula pričela ritensko umikati.

»Kaj je?« je vprašala prestrašeno Zala.

»Sršen!« je vzkliknila Žužula. Zala je prestrašeno kliknila in se pričela stiskati k Galu. Sršenov se je bala že, ko je bila velika kakor človek. Zdaj pa je bila tako majhna kot čebela. Sršeni pa so bili veliki, mogočni in z ostrim in strupenim želom.

»Upam, da jih ni veliko,« je rekla Žužula. »Če je samo njihov oglednik, ga bomo morda lahko odgnale. Če pa jih je več, pa lahko pobijejo ves panj. Če jih je več, se skrijta, odletita stran, da vaju ne bodo dobili.«

»Kaj pa ti?« je vprašal Gal.

»Zame ne skrbita. Branila bom panj in našo čebeljo matico, veliko mater in kraljico panja Bzzz Štirinajsto do konca!« je odločno zatrdila Žužula.

Pred panjem je bilo slišati brenčanje. Čebele so kot nore poletale iz panja in se znova vračale. Odprtina je bila skoraj premajhna za vse.

Nenadoma se je brenčanje povečalo. Čebele so silile notri v velikem številu in nato je velika senca segla čez odprtino. V panj se je zrinil sršen. Bil je petkrat večji od čebele.

Nanj so se takoj zgrnile stražarke iz panja in še delavke – prinašalke. Čebele so ga skušale zbadati z žalcem na svojem zadku. Iz ene izmed odprtinic na njem so izplazile dvoje bodal. Ti so imeli kaveljce ob strani. Brenčale so okrog sršena. Eni izmed stražark je uspelo, da je zabolala žalec v sršena. Njeni kaveljci so se zataknili za mehko tkivo. Ko ga je skušala izdreti, se je dobro zataknil. Z vso silo je brenčala s krili in se skušala iztrgati. Vendar je ta ostal v sršenu, žalec pa si je iztrgala iz telesa. Ranjena je padla na tla in izdihnila. Vendar je ob tem spustila takšen vonj, da so ostale čebel kot ponorele navalile na napadalca.

Stražarka je imela premalo strupa, da bi ta kaj škodil sršenu. Še naprej se je otresal čebel in počasi lezel v notranjost. Pripravljal se je, da poleti, ko sta uspeli dve stražarki zabosti žalec vanj. Tudi te dve sta se pogumno žrtvovali za panj. Iztrgali sta si žalec iz telesa in poginili. Vendar je pričel strup počasi delovati in sršen je postajal vedno bolj omotičen.

Tudi Gal in Zala sta bila zaradi čebeljega vonja čedalje bolj vznemirjena in vedno bolj odločena, da žrtvujeta svoje življenje za panj. Zadrževalo ju je le to, da nista imela žalca v zadku kakor čebele.

Vendar se je vojna sreča le začela nagibati na stran čebel. Ker se jih ni mogel več otresti, je vedno več čebel sedalo nanj in ga zbadalo. Tudi tiste čebele, ki so zračile panj, so ga napadle. Temperatura v panju se je pričela dvigovati. Čebele so s svojimi telesi grele zrak okrog sršena. Tako so ga še bolj upočasnile. Na koncu je le omagal in čebele so ga pobile do smrti. Na tleh je obležalo nekaj čebel z izruvanimi zadki.

Zala je jokala za umrlimi čebelami. Žužula ji je rekla:

»Nikar ne objokuj padlih. Pogumno so dale življenje za to, da je panj ostal cel.«

Nasproti jim je prišla stražarka Žveglica in ponosno rekla:

»Sta videla, kako smo ga pobile. Nikoli več ne bo grozil našemu panju.«

Gal je rekel:

»Vesel sem, da vam je uspelo. Sršeni so strašni plenilci. Čestitam

vam za pogum.«

Žveglica je visoko dvignila glavo:

»Me smo najboljše stražarke v tem panju.« Nato se je vrnila k vходу, da nadaljuje s svojo stražo.

Panj se je počasi pomiril. Čebele so se vrnile k svojim vsakdanjim opravilom.

»Kaj pa bo sedaj s poginulim sršenom?« je zanimalo Gala.

»Zdaj pridejo čistilke ... evo, so že tukaj!« je odgovorila Žužula.

Brez besed so opazovali čebele, ki so pričele prinašati smolo in izdelovati propolis. Počasi so balzamirale sršenovo truplo.

»Zakaj pa ga ne izrinete iz panja?« je vprašal Gal. Zala si je prenehala brisati solze.

»Pretežek je!« je rekla Žužula. »Tukaj ga bomo zalile s propolisom. Tako ne bo smrdel in razpadal ter prinašal še drugih bolezni v panj.«

»Drugih bolezni?« je zanimalo Gala.

»Ali pa kakšnih tatov. Kaj hitro bi zašle v panj mravlje in skušale odnesti mrhovino. Ali pa bi vonj privabil še druge sršene, ose, metulje in še koga,« je rekla Žužula.

»Oh! Torej ni malo sovražnikov, ki napadajo panj?« je bolj ugotovila kot vprašala Zala.

»Ne, ni! Tudi miši nam delajo škodo,« je dodala Žužula.

Gal se je ugriznil v jezik. Mislil je reči še nekaj o medvedih in o lju-deh, pa si je premislil.

Žužula je zavzdihnila:

»Sedaj bi še sama morala za danes nabrati nekaj medu. Predlagam vama, da gresta z menoj nabirati med.«

KDO ČEBELAM KRADE MED

Zrinili so se na prosto in stopili do roba ploščadi pred panjem. Žužula se je odrinila in poletela. Gal in Zala sta poletela za njo. Zdaj se jima je letenje zdelo čisto tako, kakor hoja.

Zalo je zelo skrbelo kam bo dala nektar, saj ni imela medenega žlodčka kakor čebele, da bi ga spravila vanj. Pa tudi na nogah ni imela koškov za cvetni prah. Gal pa je užival v letenju. Vendar se mu je vedno bolj zdelo, da ga krila vse težje nosijo.

»Prosim, prosim, ne še zdaj!« je rekel na glas, ko je spoznal, da učinek tiste rumene, dobre in omamno dišeče snovi iz lončka počasi popušča.

»Kaj praviš?« je zaklicala Zala. »Veter mi šumi v ušesih.«

»Spreminjava se nazaj v ljudi.« Zala je malce zastala v letu in se zavedla, da res postaja težja.

»Oh, škoda! Želim si, da bi na cvetlici nabirala medicino in jo poskusila.«

Ni še prav končala, ko se je pričela opotekati, saj krila niso mogla več nositi njene teže. Videla je, kako je Gal omahnil v travo in za njim je omahnila še sama. Hrbet jo je pričel boleti, ker so ji krila odpadla. Vendar to ni bilo nič proti travnim bilkam, ki so jo pričele bičati po vsem telesu. Nato je trdo pristala pod šopom trave. Obtočena se je pobrala in začudeno gledala travo, ki se je zibala v vetru visoko nad njeno glavo.

Postala je omotična, potem pa je svet švignil mimo njenih oči. Nena doma je videla vrh trave pred svojimi očmi in nato je bila trava visoka do pasu, trenutek kasneje do kolen in nato je stala na trati pred stričvo lopo. Korak naprej se je prav tako presenečeno okoli sebe oziral Gal.

»Zrasla sva nazaj in tudi izgubila krila,« je žalostno rekla Zala. Okrog njiju je brenčala čebelica.

»Mislim, da je to Žužula,« je rekel Gal.

Še preden je karkoli odgovorila, se je zavedla, da stoji gola na trati pred lopo. Tudi Gal je bil brez obleke. Spogledala sta se in stekla v lopo.

Tam sta bila na tleh pred mizo dva kupa oblačil. Na mizi je bil do konca polizan lonček, ob njem pa odprt pokrovček. Hitro in brez besed sta se oblekla.

Nato sta bušnila v prešeren smeh.

»Si videla ...« je rekel Gal.

»Bila sva čebeli,« je odvrnila Zala. Potem sta se vesela objela. Za njima je bila čudovita pustolovščina. Govorila sta drug preko drugega in mahala. Razlagala sta si, kaj vse se jima je zgodilo. Utihnila sta šele, ko sta slišala korake pred lopo. Vanjo je vstopil stric Andrej, ljubiteljski čebelar in profesor na biotehnični fakulteti.

»Stric Andrej,« je vzkliknila Zala in se mu vrgla v naročje.

»Oj, Zala. Vidva sta,« je dejal Andrej. »Sem prišel pogledati kdo tako razgraja v moji lopi.«

Zala ga je strmo pogledala v oči in rekla:

»Zakaj kradeš čebelam med? Ne veš, da ga potrebujejo za zimo. Komaj jo preživijo, ti pa jim pobereš ves med.«

Stric jo je presenečeno pogledal:

»Zakaj misliš, da jim kradem med?«

»Čebele nosijo medicino, jo hranijo v celice, v satje, tam se spremeni v med. Med pa je njihova hrana za zimo. Brez njega tudi čebelja matica, velika mati in kraljica panja Bzzz Štirinajsta ne more zalegati jajčec,« je razburjeno razlagala Zala.

»Kdo? Bzzz Štirinajsta ...,« je presenečeno vprašal stric Andrej. Zala je stopila korak nazaj in resno rekla:

»Ljudje krademo med čebelam.«

»Čakaj, čakaj! Res je, da iz satja vzamem med. Vendar ne vsega, pa tudi za pašo jim dam sladko melaso. To potem čebele porabijo, da pridelajo med za zimo. Čebele so pridne delavke in čez leto v panj prinesejo mnogo več medu kot pa ga v resnici potrebujejo. Ljudje, torej čebelarji, skrbimo za čebele iz čebelnjaka,« je začel razlagati stric. Sedel je na stol in nadaljeval:

»Pa ne samo to! Zanje izdelujemo panje, ki bi jih v naravi težko našle. Panje vozimo tja, kjer je več paše in je ta še boljša. Skrbimo, da čebelnjaka ne napadejo škodljivci in boleznici ...«

»Sršeni so najbolj hudi,« je rekla Zala.

»Točno! Čebele se težko ubranijo sršenov, posebej ko jih je več. Sicer druge vsiljivce čebele lažje preženejo ali se jih ubranijo. Najtežje pa jim je z zajedanci in z boleznimi. Teh se čebele težko ali ne morejo ubraniti. Tukaj jim lahko bolj učinkovito pomagamo ljudje,« je pojasnil stric.

»Jaz imam med zelo rad,« je rekel Gal, ki je doslej vse tiho poslušal. Zalin stric se je obrnil k njemu:

»Me veseli! Med je zdrav in pomaga pri številnih boleznih. Torej ljudje in čebele sodelujemo. Ob tem so čebele pomembne še zato, da oprasha jejo cvetlice. Brez čebel bi ne zraslo nobeno jabolko, hruška, češnjaja in še na stotine drugih rastlin.«

»Zanima me, kaj čebelar vse dela pri čebelnjaku,« je rekel Gal. Stric je zavzdihnil in rekel:

»Prav, se potrudim. V soboto, če imaš čas, pridi dopoldan, ti pokažem.«

»Mene tudi zanima!« je rekla Zala.

»No, pa pridi še ti. Pokazal vama bom, kaj je vse v čebelnjaku in v panju.«

Takrat se je stric Andrej zagledal v prazen kozarček na mizi v katerem je bila tista rumena, dišeča snov, ki sta jo Gal in Zala polizala. Počasi ga je vzel v roke. Vrtel ga je med prsti. Tako napeto je razmišljal, kaj se je zgodilo z njegovo vsebino, da niti ni opazil kdaj sta se otroka izmuznila iz lope.